

Analiza składniowa. Translacja sterowana składnią

Języki formalne i techniki translacji - Wykład 7

Maciek Gębala

19 listopada 2019

Maciek Gębala Analiza składniowa. Translacja sterowana składnią

Wprowadzenie

- Analiza składniowa jest drugą fazą kompilacji (po analizie leksykalnej).
- Analiza składniowa przetwarza dane w postaci **symboli leksykalnych** na **drzewo wyprowadzenia** pewnej gramatyki.
- Sprawdzanie kodu pod względem poprawności składni.
- Gromadzenie dodatkowych informacji, np. w tablicy symboli, potrzebnych dla dalszych kroków kompilacji.

Maciek Gębala Analiza składniowa. Translacja sterowana składnią

Typy analizatorów składniowych

- Zstępujące (**top-down**) – tworzenie drzewa wyprowadzenia od góry.
- Wstępujące (**bottom-up**) – tworzenie drzewa wyprowadzenia od liści w górę do korzenia.
- Metody te działają tylko dla pewnych podklas gramatyk bezkontekstowych (jednoznaczne, deterministyczne).

Maciek Gębala Analiza składniowa. Translacja sterowana składnią

Przykład niejednoznaczności

- Rozważmy gramatykę dla prostych wyrażeń arytmetycznych

$$E \rightarrow E + E \mid E * E \mid E - E \mid E / E \mid - E \mid id$$

- Weźmy słowo $id + id * id$
- Mamy dwa różne wyprowadzenia lewostronne

$$E \Rightarrow E + E \Rightarrow id + E \Rightarrow id + E * E$$

$$\Rightarrow id + id * E \Rightarrow id + id * id$$

$$E \Rightarrow E * E \Rightarrow E + E * E \Rightarrow id + E * E$$

$$\Rightarrow id + id * E \Rightarrow id + id * id$$

- Gramatyka jest więc niejednoznaczna.

Maciek Gębala Analiza składniowa. Translacja sterowana składnią

Notatki

Notatki

Notatki

Notatki

Eliminowanie niejednoznaczności

- Niejednoznaczność można czasami wyeliminować.
- Jak zmienić gramatykę

```
instr → if wyr then instr
      | if wyr then instr else instr
      | inna
```

- Gramatyka jednoznaczna

```
instr → p_instr | n_instr
p_instr → if wyr then p_instr else p_instr
        | inna
n_instr → if wyr then instr
        | if wyr then p_instr else instr
```

- Porównaj wyprowadzenia dla $\text{if } E_1 \text{ then if } E_2 \text{ then } I_1 \text{ else } I_2$

Maciek Gębala Analiza składniowa. Translacja sterowana składnią

Notatki

Eliminacja lewostronnej rekurencji

Gramatyka jest **lewostronnie rekurencyjna** jeśli istnieje nieterminal A taki, że istnieje wyprowadzenie $A \Rightarrow^+ A\alpha$ dla pewnego α .
Metody zstępujące (**up-down**) nie dają się zastosować do takich gramatyk.

Lewostronną rekurencję można wyeliminować.

Maciek Gębala Analiza składniowa. Translacja sterowana składnią

Notatki

Obsługa błędów

W przypadku wystąpienia błędu wypisujemy go (czytelnie z podaniem miejsca wystąpienia) i staramy się kontynuować przetwarzanie.

Strategie odzyskiwania kontroli

- tryb paniki
- poziom frazy
- produkcje dla błędów
- korekta globalna

Maciek Gębala Analiza składniowa. Translacja sterowana składnią

Tryb paniki

- Sposób najprostszy w implementacji.
- Po natrafieniu na błąd usuwamy kolejne symbole aż trafimy na taki który umożliwi nam ponowną synchronizację danych z analizatorem (np. ograniczniki instrukcji).
- Mimo ominięcia pewnej liczby symboli metoda pozwala łatwo kontynuować pracę.

Maciek Gębala Analiza składniowa. Translacja sterowana składnią

Notatki

Notatki

Poziom frazy

- Po wykryciu błędu analizator stara się zmienić lokalnie wejście aby kontynuować analizę.
- Typowe zastosowania: zmiana niewłaściwego separatora, dodanie końcowego ogranicznika instrukcji.
- W pewnych sytuacjach może to spowodować zapętlenie.

Maciek Gębala

Analiza składniowa, Translacja sterowana składnią

Produkcje dla błędów

- Rozszerzamy gramatykę o produkcje generujące błędne konstrukcje dla najczęstszych błędów.
- Generujemy komunikat o błędzie w przypadku użycia produkcji dla błędu (ale nie przerywamy analizy, jest ona poprawna względem tak poprawionej gramatyki).

Maciek Gębala

Analiza składniowa, Translacja sterowana składnią

Korekta globalna

- Staramy się znaleźć dla całego tekstu minimalną liczbę poprawek, które spowodują, że tekst stanie się poprawny gramatycznie.
- Metoda czasochłonna i nie zawsze poprawiająca w kierunku o jaki chodziło w tekście wejściowym.

Maciek Gębala

Analiza składniowa, Translacja sterowana składnią

Translacja sterowana składnią

Translacja sterowana składnią to translacja języków oparta o gramatyki bezkontekstowe, w której

- z konstrukcjami języka wiązana jest pewna informacja poprzez dołączenie atrybutów do symboli gramatyki reprezentujących te konstrukcje;
- wartości atrybutów obliczane są przez tzw. reguły semantyczne związane z produkcjami gramatyki.

Maciek Gębala

Analiza składniowa, Translacja sterowana składnią

Notatki

Notatki

Notatki

Notatki

Definicje

- **Definicje sterowane składnią** – ukrywają wiele szczegółów implementacyjnych, nie wymagają jawnego określania kolejności obliczania reguł semantycznych.
- **Schematy translacji** – wskazują kolejność wyliczania reguł semantycznych, pokazują więcej szczegółów implementacyjnych.

Maciek Gębala

Analiza składniowa. Translacja sterowana składnią

Definicje sterowane składnią

- Definicje sterowane składnią są uogólnieniem gramatyki bezkontekstowej przez związanie z każdym symbolem pewnego zbioru atrybutów.
- Atrybuty dzielimy na syntetyzowane i dziedziczone.
- Wartości atrybutów w węzle drzewa wyprowadzenia są określone przez reguły semantyczne związane z produkcją przypisaną do tego węzła.

Maciek Gębala

Analiza składniowa. Translacja sterowana składnią

Atrybuty

Z każdą produkcją gramatyki $B \rightarrow X_1 X_2 \dots X_n$ wiążemy zbiór reguł semantycznych postaci $b \leftarrow f(p_1, p_2, \dots, p_k)$.

- b jest atrybutem syntetyzowanym symbolu B a $p_1, p_2, \dots, p_k$ są atrybutami symboli $X_1, X_2, \dots, X_n$.
- b jest atrybutem dziedziczonym symbolu X_i a $p_1, p_2, \dots, p_k$ są atrybutami symboli $B, X_1, X_2, \dots, X_n$.

Maciek Gębala

Analiza składniowa. Translacja sterowana składnią

Definicje S-atrybutowe i L-atrybutowe

Definicje S-atrybutowe

Gramatyka posiada tylko atrybuty syntetyzowane.

Definicje L-atrybutowe

Gramatyka posiada tylko atrybuty syntetyzowane lub atrybuty dziedziczone symbolu X_i w produkcji $B \rightarrow X_1 X_2 \dots X_n$ które zależą tylko od atrybutów symboli $X_1, X_2, \dots, X_{i-1}$ oraz atrybutu dziedziczonych symbolu B .

Każda definicja S-atrybutowa jest definicją L-atrybutową.

Maciek Gębala

Analiza składniowa. Translacja sterowana składnią

Notatki

Notatki

Notatki

Notatki

Produkcja	Reguły semantyczne
$D \rightarrow TL$	$L.dz \leftarrow T.typ$
$T \rightarrow int$	$T.typ \leftarrow integer$
$T \rightarrow real$	$T.typ \leftarrow real$
$L \rightarrow L_1, id$	$L_1.dz \leftarrow L.dz; id.typ \leftarrow L.dz$
$L \rightarrow id$	$id.typ \leftarrow L.dz$

Generator analizatorów wstępujących - Bison (Yacc)

- Bison dla zadanej specyfikacji generuje kod źródłowy analizatora składniowego.
- Program Bison w łatwy sposób może współpracować z generatorem analizatorów leksykalnych Flex.
- Program generuje analizator redukujący LALR.
- Nieterminal lewej strony pierwszej produkcji jest domyślnie symbolem startowym.
- W razie konfliktu redukcja/redukcja wybierana jest akcja wynikająca z kolejności zapisu.
- W razie konfliktu redukcja/przesunięcie wybierane jest przesunięcie.

Bison - plik specyfikacji

- Funkcja parsująca `yyparse()`.
- Funkcja zwracająca błędy `yyerror()`.
- Plik specyfikacji składa się z trzech sekcji (rozdzielonych `%%`):
  - 1 sekcja definicji,
  - 2 sekcja reguł przetwarzania,
  - 3 sekcja podprogramów.
- W sekcji definicji definiujemy tokeny (terminale) używane w gramatyce.
- Reguła przetwarzania składa się z produkcji i operacji (w języku C).

Współpraca z LEX-em

- Parser korzysta z funkcji `int yylex()` do czytania tokenów którą można napisać samemu lub skorzystać z LEX-a.
- Tokeny użyte w parserze mogą być wyeksportowane do pliku nagłówkowego.
- Również wartość tokena może być przeniesiona do parsera – zmienna globalna `yyval`. Domyślny typ to `int` ale można zmienić na kilka typów posługując się unią i deklaracjami typów.

Przykład

Gramatyka

$$\begin{aligned} E &\rightarrow E \text{ or } T \mid T \\ T &\rightarrow T \text{ and } F \mid F \\ F &\rightarrow \text{not } F \mid (E) \mid \text{true} \mid \text{false} \end{aligned}$$

Pliki

- `bool-calc.y`
- `bool-calc.l`

Maciek Gębala

Analiza składniowa, Translacja sterowana składnią

Translacja sterowana składnią w BISON-ie

- Reguły semantyczne w BISON-ie są obliczane w trakcie translacji.
- Drzewo wyprowadzenia nie jest jawnie konstruowane. Porządek wyliczania atrybutów jest narzucony przez samą metodę analizy.
- **Zalety:** prostota i efektywność tłumacza.
- **Wady:** możliwość przetwarzania tylko L-atrybutowych definicji sterowanych składnią.
- Realizując translację sterowaną składnią w BISON-ie bezpieczniej jest korzystać z mechanizmu atrybutów wbudowanego w generator.
- Używanie zmiennych globalnych może mieć efekty uboczne i nie gwarantuje prawidłowej kolejności akcji wykonywanych przez LR-parser.

Maciek Gębala

Analiza składniowa, Translacja sterowana składnią

Atrybuty – ogólne reguły

- Z każdym symbolem w produkcji związany jest atrybut

$$\begin{array}{ccccccc} A & : & X_1 & X_2 & X_3 & \dots & X_n \\ \downarrow & & \downarrow & \downarrow & \downarrow & & \downarrow \\ \$\$ & & \$1 & \$2 & \$3 & & \$n \end{array}$$

- Wartość atrybutu jednostki leksykalnej jest nadawana w analizatorze leksykalnym za pomocą zmiennej `yylval`.
- Zmienna `yylval` jest domyślnie typu całkowitego (`int`).
- Akcje semantyczne możemy zapisać z wykorzystaniem atrybutów.

```
E : E '+' num { $$=$1+$3; }
  | num { $$=$1; };
```

Maciek Gębala

Analiza składniowa, Translacja sterowana składnią

Atrybuty – ogólne reguły

- Domyślny typ atrybutów można zmodyfikować za pomocą słowa kluczowego `%union` umieszczanego w specyfikacji parsera.
- Wewnątrz deklaracji `%union` można umieścić wszystkie potrzebne typy atrybutów.
- W celu zadeklarowania typów symboli należy najpierw zdefiniować typ atrybutów za pomocą `%union np.`
`%union{ char *text; int ival; }`
a następnie na podstawie tej definicji przypisać typ dla symboli terminalnych
`%token <text> ident`
i dla nieterminalnych
`%type <ival> A`

Maciek Gębala

Analiza składniowa, Translacja sterowana składnią

Notatki

Notatki

Notatki

Notatki

- Zmiana typów w parserze wymusza zmianę typów w skanerze:
dodanie definicji interfejsu
`#include "y.tab.h"`
i odpowiednie nadawanie wartości tokenom
`yylval.ival=atoi(yytext);`

Przykład – Gramatyka S-atrybutowa

```
%union{ char *text; }
%type <text> T L
%token <text> id
%token <text> decl_real decl_int
%%
D : L ',' { YYACCEPT; }
  ;
L : T id {printf("%s %s;\n", $1, $2); free($2); $$=$1;}
  | L ',' id
    {printf("%s %s;\n", $1, $3); free($3); $$=$1;}
  ;
T : decl_int { $$ = "int"; }
  | decl_char { $$ = "char"; }
  ;
%%
```

Przykład – lexer

```
%option noyywrap
%{
#include "y.tab.h"
%}
id [_a-zA-Z][_a-zA-Z0-9]*
%%
"int" { return decl_int; }
"char" { return decl_char; }
{id} { yylval.text=strdup(yytext); return id; }
" ," { return ','; }
" ," { return ','; }
\n
.
%%
```

Atrybuty dziedziczone

- W BISON-ie można korzystać z atrybutów dziedziczonych, ale definicje muszą być L-atrybutowe.
- Wszystkie akcje związane z obliczeniem atrybutów nieterminali z których korzystamy muszą być już wykonane i znajdować się na stosie.
- Atrybuty dziedziczone w BISON-ie oznaczane są niedodatnimi indeksami, w kolejności od szczytu stosu (0) w głąb.
- Typ pola unii do którego się odwołujemy powinien być wskazany (w nawiasach trójkątnych).
- Nie jest przeprowadzana kontrola poprawności sięgania po atrybuty (na stosie).

```
%union{ char *text; }
%type <text> T L
%token <text> id decl_real decl_int
%%
D : T L ',' { YYACCEPT; }
;
L : id {printf("%s %s;\n", $<text>0, $1); free($1);}
  | L ',' id
    {printf("%s %s;\n", $<text>0, $3); free($3);}
;
T : decl_int { $$ = "int"; }
  | decl_char { $$ = "char"; }
;
%%
```

Notatki

Notatki

Notatki

Notatki